

Tulkkausta arjessa ja ammatissa

María Jesús Blasco Mayor & María Amparo Jiménez Ivars (toim.): *Interpreting naturally. A tribute to Brian Harris.* Bern: Peter Lang 2011. 242 s.
ISBN 978-3-03430588-4.

María Amparo Jiménez Ivars & María Jesús Blasco Mayor (toim.): *Interpreting Brian Harris. Recent developments in translatology.* Bern: Peter Lang 2012. 243 s.
ISBN 978-3-0343-0589-1.

Käännöstieteessä on pitkään keskitytty lähinnä ammattikäntämisen ja -tulkkauksen tutkimiseen. Viime aikoina myös arjen kääntäminen sekä vapaaehtois-kääntäminen ja -tulkkaus ovat alkaneet kiinnostaa käännöstieteen tutkijoita enemmän, mutta tutkimusalueen ehdoton edelläkävijä on ollut Brian Harris. Jo neljä vuosikymmentä sitten hän esitti (esim. Harris 1976), että translato-logian tulisi tutkia kaikkea kääntämistä ja tulkkausta, olipa se ammattilaisten tekemää tai ei. Harrisin mukaan tutkimuksen pitäisi vieläpä *alkaa* siitä kääntämisestä ja tulkkauksesta, jota kaksikieliset tekevät arjessaan ilman erityistä koulutusta. Tälle ilmiölle hän kehitti käsitteen luonnollinen kääntäminen (*natural translation*). Vaikka käännöstieteen ja ehkä varsinkin tulkkauksen tutkimuksen painopiste on edelleen ammattitoiminnassa, on Harrisin luonnollisen kääntämisen käsite ollut tärkeä työkalu monelle ammattikäntämisen ja -tulkkauksen ulkopuolelle uskaltautuneelle tutkijalle. Se on myös avannut tieteenalaa uusille kiehtoville tutkimuskohteille.

Todistuksena tästä María Jesús Blasco Mayor ja María Amparo Jiménez Ivars ovat koonneet kahteen teokseen Brian Harrisin elämäntyön ja erityisesti luonnollisen kääntämisen ja tulkkauksen kunniaksi vuonna 2009 pidetyn symposiumin antia. Teosparin ensimmäinen osa, *Interpreting naturally: a tribute to Brian Harris*, on nimensä mukaisesti kunnianosoitus Harrisin 1960-luvulla alkaneelle uralle käännöstieteilijänä ja ammattitulkkina. Teos seurailee Harrisin uran päälinjoja: kirja lähtee liikkeelle konekääntämisestä, kattaa luonnolliseen tulkkaukseen ja ammattitulkkaukseen liittyviä kysymyksiä ja päättyy käännöstieteen teoreettisempiin pohdintoihin. Toinen osa, *Interpreting Brian Harris: recent developments in translatology*, puolestaan keskittyy suuremmin luonnolliseen ja ammatilliseen tulkkaukseen.

Brian Harrisin innoittamaa käännöstiedettä

Interpreting naturally sisältää esipuheen, Brian Harrisin lyhyen biografian ja toimittajien johdannon lisäksi yhdeksän artikkelia, jotka on jaettu viiteen osioon. Ne käsittelevät konekääntämistä, luonnollista kääntämistä, ammattitulkkausta suhteessa ei-ammattilliseen tulkkaukseen, tulkkauksen normeja sekä tulkkauksen taksonomioita. Osioiden jako ei ole välttämättä kovin toimiva, sillä jopa kolmessa viidestä osiosta on vain yksi artikkeli kussakin.

Keskityn tässä arvioissa lähinnä niihin artikkeleihin, jotka syventyvät teoksen pääteemaan, luonnolliseen kääntä-

miseen. Niiden lisäksi teoksessa on myös Brian Harrisin itsensä kirjoittama artikkeli konekääntämisen synnystä 1970-luvulla: se valottaa tämän tieteellisen saavutuksen taustalla toimineiden henkilöiden merkitystä. Harrisin artikkelin lisäksi jätän tarkemman tarkastelun ulkopuolelle kaksi ammattitulkkausta käsittelevää artikkelia: Ann Corsellisin teksti on enemmänkin raportti kuin tieteellinen artikkeli. Siinä Corsellis esittelee seitsemän laki- ja oikeustulkkausten standardisointia käsittelevää EU-projektia ja kuvaa, miten niiden kautta pyritään sääntelemään tulkin ammattia. Miriam Shelsinger puolestaan esittelee kiinnostavaa tutkimusta siitä, miten Israelin oikeusjärjestelmässä toimivien ammattitulkkien ideologiset kannat vaikuttavat heidän tekemiinsä sananvalintoihin.

Ricardo Muñoz Martín aloittaa luonnolliseen kääntämiseen syventyvän osion erinomaisen informatiivisella artikkelilla, jossa hän tarkastelee ilmiötä kognitiivisen kehityksen ja kielenoppimisen teorioiden avulla. Martín esimerkiksi kuvaa, miten kääntämistaidon kehittymiselle olennainen metalingvistinen tietoisuus vaikuttaa olevan vahvempi kaksikielisillä kuin yksikielisillä lapsilla. Artikkelit täydentää siten Harrisin 1970-luvulla esittämää väitettä, jonka mukaan kääntäminen on luonnollinen ja siinä mielessä sisäsyntyinen taito, että jo lapsilla on erityinen taipumus kääntää osaamiensa kielten välillä. Muñoz Martín ottaa kantaa myös ammattikunnan ja koulutuksen näkökulmiin ja toteaa, että luonnollisen kääntämisen olemassaoloa (saati sen tutkimista) ei tarvitse nähdä uhkana ammattikunnalle, sillä kuten hän Harrisin argumenttiin viitaten muistuttaa, *kääntämistä* esiintyy siellä missä kaksikielisyyttäkin, toisin kuin *ammattillisuutta* (s. 50).

Robert M. Maierin artikkeli käsittelee kielisuunnan vaikutusta kääntämisen psykologiseen prosessointiin. Artikkelin yhteys luonnolliseen kääntämi-

seen jää melko ohueksi, vaikka se ehkä havainnollistaakin, miten Harrisin käsitettä voidaan hyödyntää myös käännöstieteen ulkopuolella, tässä tapauksessa psykologivistiikassa. Maier raportoi artikkelissaan tutkimuksesta, jossa kaksikielisiä koehenkilöitä pyydettiin kääntämään lauseita ääneen ja jossa pyrittiin selvittämään, vaikuttaako kielisuunta (äidinkielestä vieraalalle kielelle tai toisin päin) siihen, toistavatko henkilöt lähdekielen lauserakenteen käännöksessään. Maier tutkii siis interferenssiä mutta ei viittaa aihetta käsittelevään käännöstieteelliseen kirjallisuuteen lainkaan. Artikkelit on lisäksi melko pitkä ja, ironista kyllä, kirjoittajan äidinkieli aiheuttaa paikoitellen ikävää interferenssiä tekstiin.

Yksi tunnetuimmista lasten tekemän kielenvälityksen (*child language brokering*) tutkijoista, Claudia V. Angelelli, esittelee oivallisessa artikkelissaan ensimmäistä etnografista tutkimusta, joka on tehty arkitulkkeina toimivien latinonuorten parissa. Artikkelit kertoo, miten kielenvälittäjänä toimiminen vaatii nuorilta lahjakkuutta ja miten tätä lahjakkuutta kehittämällä voitaisiin auttaa nuoria itseään heidän kielenoppimisessaan, koulutuksessaan ja ammatinvalinnassaan. Valittu näkökulma luonnollisesti rajaa pois joitakin ammattikunnan kannalta painavia seikkoja, mutta Angelelli tarjoaa kuitenkin paljon uusia näkökohtia lasten kielenvälitykseen. Artikkelin anti onkin aiheen käsittelyssä juuri lasten ja nuorten kannalta. Tarkastelussa on myös laajempia sosiaalisia kysymyksiä, kuten maahanmuuttajanuorten syrjäytyminen ja sen ehkäisy tukemalla nuorten lahjakkuutta – sillä, kuten Angelelli toteaa (s. 118), vaatiihan usein kohtalaisellakin kieli- taidolla toimivasti toteutettu tulkkaus kielellistä, kognitiivista ja sosiaalista lahjakkuutta.

Myös Carmen Valero Garcés ja Nerea Martínez Gutiérrez keskittyvät artikke-

lissaan kouluikäisiin maahanmuuttajalapsiin ja -nuoriin, jotka toimivat arjen tulkkeina, tässä tapauksessa Espanjassa. Kirjoittajat esittelevät kyselytutkimusta, jossa selvitettiin muun muassa lasten tekemän tulkkauksen yleisyyttä, konteksteja ja eettisiä käytäntöjä. Kuten kirjoittajat itsekin toteavat, artikkelin tarkoitus on lähinnä ylläpitää keskustelua lasten kielenvälityksestä, mikä saattaa olla syynä esimerkiksi kyselytutkimuksen aiheiden hajanaisuuteen ja analyysin pintapuoliseen raportointiin. Kiinnostavana yksityiskohtana kirjallisuuskatsauksessa on kuitenkin Harrisin 1970-luvulla esittämän luonnollisen tulkkauksen hypoteesin saama aikalaiskritiikki. Yhden Harrisin saaman kommentin mukaan arkitulkkauksen tutkiminen antaa käännöstieteelle yhtä paljon kuin suihkulaulannan tutkiminen musiikintutkimukselle.

María Manuela Fernández Sánchez puolestaan hyödyntää historiallista aineistoa ja tutkii artikkelissaan kylmän sodan aikana toimineiden tulkkien roolia. Fernández Sánchez keskittyy kahteen tapaukseen, yli kaksi vuotta kestäneisiin Korean sodan aseleposuosteluihin sekä Yhdysvaltain ja Neuvostoliiton päämiesten välisiin tapaamisiin, ja kuvailee muutamien näissä konteksteissa toimineiden tulkkien profiilia. Korean sodan aseleposuosteluissa tulkkeina toimivat alun perin kouluttamattomat kielitaitoiset, mikä antaa jonkinlaisen yhteyden teoksen teemaan, mutta muuten kirjoittaja ei luo selkeitä linkkejä luonnolliseen tulkkaukseen. Artikkelit kuitenkin tarjoaa kiinnostavan ja yksityiskohtaisen kuvauksen kylmän sodan aikana työskennelleiden tulkkien roolista suhteessa heidän edustamiinsa ideologisiin ja sotilaallisiin instituutioihin ja muistuttaa osuvasti, miten jyrkkä jako ammattilaisiin ja maallikoihin etenkin historiallisissa tapauksissa usein hämärtää tulkkauksen sosiaalista moniulotteisuutta.

Teoksen päättää Franz Pöchhacker artikkelilla, jossa hän tarkastelee kriittisesti sekä Harrisin luonnollisen tulkkauksen määritelmää että ennen kaikkea Harrisin esittämiä tulkkauksen taksonomioita. Pöchhacker avaa myös sitä, miten nämä taksonomiat ovat toimineet tärkeänä innoittajana kirjoittajan omalle, hyvin tunnetulle tulkkauksen moniulotteiselle mallille (Pöchhacker 2004). Pöchhacker nostaa myös esiin useita luonnolliseen tulkkaukseen liittyviä kiistanalaisuuksia. Hän esimerkiksi esittää, että jos tutkimus etäännyttää ammattikunnan intresseistä, se menettää tärkeän kehitysväylän, puhumattakaan siitä, miten luonnollinen tulkkaus julisten palveluiden konteksteissa haittaa tulkkauksen ammatillistumista. Kärjistävästä retoriikastaan huolimatta artikkeli on hyvä päätös teokselle, sillä se täydentää teoksessa käytyä debattia tuomalla esiin myös niiden käännöstieteilijöiden kannan, jotka yhä pitävät luonnollista kääntämistä ongelmallisena tutkimusalueena. Lisäksi se havainnollistaa varsin konkreettisesti, miten toiset tutkijat ovat jatkaneet Harrisin viitoittamalla tiellä, ja sopii siksi hänen elämäntyötään kunnioittavan teoksen päättäjäksi.

Tuoretta tulkkauksen tutkimusta

Teosparin toinen teos, *Interpreting Brian Harris*, erkanee nimestään huolimatta selkeämmin Harrisin henkilöhistoriasta ja on uskollisempi alaotsikolleen: *recent developments in translatology*. Johdannon mukaan teoksessa pyritään rakentamaan yhteyksiä luonnollisen tulkkauksen ja siihen liittyvien tutkimusaiheiden välille. Näin teoksen alkupuolen artikkelit tekevätkin, mutta loppupuolella tarkastelussa on myös tulkkauksen opettaminen ja ammattitulkkaus. Johdannon jälkeen teoksessa on kaksitoista artikkelia, joita ei ole ryhmitelty osioiksi, vaikka ne onkin karkeahkosti järjestelty teemoittain. Ken-

ties kategorisoinnin välttäminen heijastelee ainakin joidenkin kirjoittajien halua nähdä kaikki eri tulkkausmuodot saman perheen jäseninä.

Artikkelikokoelma antaa siis varsin laajan kuvan tulkkauksesta. Esimerkiksi María Brander de la Iglesia käsittelee tulkkauksen opettamista ja Jan-Erik Opdenhoff pyrkii selvittämään, vaikuttaako kieli-suunta simultaanitulkkiopiskelijoiden työmuistiin. Auria Rodríguez Gómez puolestaan tutkii Euroopan parlamentin täysistuntojen tulkkausta muun muassa keskusteluanalyysin avulla. Vastapainona Opdenhoffin, Rodríguez Gómezin ja moneen muun kirjoittajan lyhyille teksteille Carmen Valero Garcés esittelee artikkelissaan ehkä turhankin yksityiskohtaisesti perustamansa asioimistulkkauksen keskittyvän FITISPos-tutkimusryhmän toimintaa. Teoksen viimeisessä artikkelissa Antonio Morillo Castellanos ja Marta Renau Michavia kertovat paneelikeskustelusta, joka pidettiin teoksen inspiroineessa symposiumissa ja jonka aiheena oli konferenssitulkkaus ja työllistyminen.

Tarkastelen seuraavaksi lähemmin erityisesti luonnolliseen tulkkaukseen keskittyviä artikkeleita sekä muutamaa ammattitulkkausta käsittelevää artikkelia. Esther Álvarez de la Fuenten ja Raquel Fernández Fuertesin artikkeli antaa kattavan katsauksen luonnollista tulkkausta käsitelleisiin tai sivuaviin tutkimuksiin sekä käännöstieteen että kaksikielisuuden tutkimuksen puolelta. Kirjoittajat esittelevät myös erilaisia käsityksiä kääntämisestä ja ehdottavat, että kääntämistä tutkittaisiin kaksikielisen ihmisen sisäisten prosessien näkökulmasta eikä niinkään ennalta asetettujen, esimerkiksi ekvivalenssia koskevien kriteerien kautta. Toisin sanoen keskeistä ei olisi se, miten merkitys säilyy tai muuttuu käännöksessä, vaan se, miten kaksikielinen ihminen prosessoi osaamiaan kieliä kääntäessään. Tästä näkökulmasta ammatillinen ja luonnollinen kääntäminen nähdään sa-

man ilmiön eri ilmenemismuotoina, joilla on sekä yhteisiä että eroavia piirteitä.

Álvarez de la Fuente ja Fernández Fuertes ovat kirjoittaneet teokseen toisenkin artikkelin, joka muodostaa tavaltaan empiirisen jatkon ensimmäisen artikkelin kirjallisuuskatsaukselle. On tosin erikoista, että näitä kahta artikkelia ei ole sijoitettu yhteen eikä niiden ilmeistä yhteyttä ole tuotu esille. Jälkimmäisessä artikkelissa kirjoittajat raportoivat kiinnostavan pitkäaikaistutkimuksen tuloksia, jossa seurattiin kaksikielisen kaksosparin luonnollista tulkkausta lasten ollessa vajaasta kahdesta reiluun kuuteen ikävuotta. Kirjoittajien mukaan lapset käyttävät tulkkausta tehokkaana viestintästrategiana ja he tulkkaavat myös itseään ja muita spontaanisti toiselle kielelle. Tämä viittaisi siihen, että tulkkaus on osa kaksikielisten lasten kielenkehitystä. Artikkelin pohjautuu Harrisin kehoitukselle aloittaa kääntämisen ja tulkkauksen tutkimus ”arjesta”, ja se valottaa kiinnostavasti luonnollisen tulkkauksen käsitettä.

Nigel Hallin ja Zhiyan Guon erinomainen artikkeli käsittelee Isoon-Britanniaan muuttaneiden kiinalaisperheiden lasten tekemää kielen- ja erityisesti kulttuurinvälitystä. Kirjoittajat aloittavat tarkastelemalla Brian Harrisin ja Bianca Sherwoodin vuonna 1978 ilmestynyttä artikkelia ja toteavat sen olleen aikaansa edellä, sillä se esimerkiksi tuo esille lasten tekemän työn merkityksen ja sen vallan, mikä lapsilla on perheissä. Lisäksi Harris ja Sherwood viittaavat maahanmuuttajaperheiden lasten tekemään kulttuurinvälitykseen, mistä Hall ja Guo jatkavat raporttoimalla Guon väitöskirjatutkimuksen (2007) tuloksia. Guon tutkimus keskittyi siihen, miten lasten arkeen liittyvä sosiaalinen toiminta, kuten syntymäpäiväjuhlat, toimii kimmokkeena hienovaraiselle ja usein huomaamattomalle kulttuurinvälitykselle, jota lapset tekevät perheessä. Tutkituissa perheissä lasten kulttuurinvälitys haastoi vanhempien perinteisiä ar-

voja mutta auttoi heitä myös ymmärtämään valtakulttuuria ja sopeutumaan siihen.

Pan Jun ja Wang Honghua siirtyvät lasten kielenvälityksestä kielennoppijan tulkkaukseen. Kirjoittajat raportoivat artikkelissaan tapaustutkimuksesta, jossa seurattiin yhtä tulkkiopiskelijaa. Kirjoittajien mukaan kielennoppijoiden tulkkaus tutkiminen on hyödyllistä tulkkiopiskelijoiden sisällöjen laadinnassa, ja raportoitu tutkimus antaa joitakin viitteitä koulutuksen kehittämiseen: tulkkiopiskelijoille tulisi esimerkiksi antaa välineitä oman kieli- ja tulkkaustaidon todentamiseksi arviointiin. Artikkelin on kuitenkin erittäin lyhyt ja paikoin kurssorinen, mikä tekee tutkimuksen arvioinnin hankalaksi. Lisäksi kirjoittajat esittävät kielennoppijan tulkkaukselle oman terminsä, *semi-natural interpretation*. Tämä sijoittuisi ikään kuin Harrisin luonnollisen tulkkausnormin ja ammattitulkkausnormin väliin, koska kielennoppiamisen liittyvät kirjoittajien mukaan aina myös kääntämistaitojen oppimista ja koska vain ”todelliset” kaksikieliset voivat olla luonnollisia tulkkeja (s. 83). Pan ja Wang myös tuntuivat ottavan Harrisin termin turhan kirjaimellisesti, sillä he perustelevat omaa käsitettään sillä, etteivät yliopiston kursseilla tehdyt tulkkausharjoitukset ole millään tavoin ”luonnollisia” tulkkaustapahtumia.

Myös Julie Boéri tarkastelee oivallisuudessa artikkelissaan teoksen teemaan liittyviä käsitteitä ja niiden määritelmiä, kuitenkin aikaisempia kirjoittajia kriittisemmästä näkökulmasta. Hänen mukaansa sekä luonnollinen ja ammattilainen tulkkaus (*natural, professional interpreting*) että noviisi- ja asiantuntijatulkkaus (*novice, expert interpreting*) toimivat usein dikotomioiden tavoin, ja niiden käyttö perustuu lähinnä siihen asemaan, joka eri tulkkausmuodoilla katsotaan olevan ammattikunnan silmissä. Boéri kertoo vakuuttavasti, miten nämä käsityk-

set ovat muovautuneet ajan kuluessa asiantuntijuuden ja ammatillistumisen narratiiveista ja miten todelliset *ad hoc*-tulkkaustilanteet ovat näiden käsitysten antamaa kuvaa monimuotoisempia. Esimerkkinä hän käyttää Nürnbergin oikeudenkäyntejä, joissa toimineita tulkkeja ei voi mielekkäästi sijoittaa mihinkään neljästä mainitusta kategoriasta. Boéri katsoo, että tulkkausnormin tutkimuksessa pitäisi luopua tarkkoista ennakkoon tehdyistä rajauksista, jotka määrittelevät, kuka voi olla tulkki ja mikä voi olla tulkkausta.

Veerle Dufrou puolestaan jättää artikkelissaan luonnollisen tulkkausnormin ja keskittyy ammattitulkkaukseen. Artikkelin kehyksenä on Harrisin (1990) artikuloima käsitys ammattimaisen simultaanitulkkausnormista, jonka mukaan tulkki käyttää aina yksikön ensimmäistä persoonaa tulkattaessa lähdetekstiä. Itsekin konferenssitulkkinä toimiva Dufrou on tutkinut konferenssitulkkausta Euroopan unionin instituutioissa ja toteaa, ettei yksikön ensimmäisen persoonan käyttöä voi oikeastaan kuvata normina, vaan ”peliin kuuluvana sääntönä” (s. 150), joka opetetaan varhain tulkkiopiskelijoiden tulkkausnormissa. Se on tulkkiopiskelijoiden työkalu, mutta sitä täydentävät esimerkiksi raportointi (”Puhuja jatkaa englanniksi”) ja epäsuora esitys (”Puhuja sanoo, että”). Näitä muita strategioita ei pidetä normin rikkomisena, sillä niitä käytetään usein poikkeavissa tilanteissa, kuten teknisten ongelmien aikana. Huolellisesti laadittu artikkeli purkaa kiinnostavalla tavalla konferenssitulkkausnormin pidettyä ilmiötä.

Olalla García Becerran artikkeli keskittyy tulkkausnormin laatuun vastaanottajien kokemana. Hän tutkii ilmeisesti ammattitulkkausta, sillä asiakastyytyväisyys lienee oleellisempaa ammattilaiselle kuin vaikkapa tulkkiopiskelijalle lapselle, eikä García Becerra edes viittaa luonnolliseen tulkkaukseen. Tarkemman kontekstuali-

soinnin puuttuessa voi vain arvailla, tarkoittaako tarkentamaton tulkkaus pelkääntään ammattitulkkausta, kuten tulkkaus-tutkimuksessa usein tehdään. García Becerra lähestyy tulkkauksen laatua ensivaikutelman ja nonverbaalisen viestinnän avulla. Artikkelin teoriaosa ponnistaa psykologiasta ja on kovin massiivinen verrattuna muuhun tekstiin, vaikka siinä esitellään toki ensivaikutelman muodostuksen tutkimus kiinnostavana uutena työkaluna myös tulkkauslaadun tutkimukselle. Artikkelista saatavaa kokonaiskuvaa heikentää kuitenkin lisäksi paikoin epäselvä ilmaisutapa sekä monitulkintaisesti kerrottu ja riittämättömästi perusteltu koeasetelma.

Lopuksi

Yhdessä nämä kaksi teosta antavat kiinnostavan kuvan tulkkaus-tutkimuksesta, jota on tehty sekä kognitiivisista että sosiaalisista näkökulmista. Erityisenä painotuksena niissä on silti ammattitulkkaus-ulkopuolelle jäävä tulkkaus. Vaikka myös ammattitulkkaus-tutkimus on huomioitu, ei sen ja luonnollisen tulkkaus-kiistanalaista suhdetta ole suuremmin korostettu. Harrisin luonnollisen tulkkaus-käsite on jo melko iäkäs, mutta tutkimusalue on vasta viime aikoina tuntunut saavan enemmän suosiota, mikä on varmasti yksi syy siihen, ettei teosten artikkeleiden välillä ole täydellistä käsitteellistä johdonmukaisuutta. Monet kirjoittajat tekevät kuitenkin varsin hyviä huomioita käsitteistä. Esimerkiksi María Brander de la Iglesia huomauttaa, että luonnollinen kääntäminen on ehkä hyödyllisempi käsite kuvaamaan kääntämiseen tarvittavia kognitiivisia kykyjä kuin kääntämisen sosiaalisia konteksteja. Hänen mukaansa kaikki kääntäminen on luonnollista kääntämistä – ammattikäntäminen vain tapahtuu erilaisissa sosiaalisissa konteksteissa ja erilaisin normein. Myös Julie Boéri muistuttaa,

ettei Harrisinkaan ajatuksena ollut pitää luonnollista kääntämistä ja opittua kääntämistä toistensa vastakohtina.

Teokset tarjoavat kuitenkin melko epätasaisen lukukokemuksen. Artikkelit eroavat toisistaan huomattavasti pituutensa, tieteellisen käsittelynsä ja luetavuutensa suhteen. Lisäksi teokset olisivat kaivanneet paikoitellen perinpohjaisempaa toimitustyötä: Kirjoitusvirheitä on runsaasti, joitakin artikkeleita olisi voinut tiivistää ja useampi olisi voinut käsitellä asiansa kattavammin. Teoksen *Interpreting Brian Harris* lopusta myös esimerkiksi puuttuvat joidenkin kirjoittajien tiedot. Ehkä juuri vaillinaisen toimitustyön vuoksi erot artikkeleiden välillä korostuvat, ja joukkoon mahtuu sekä helmiä että joitakin keskeneräisyyksiä. Puutteistaan huolimatta teokset osoittavat, miten merkittävän elämäntyön Brian Harris on tehnyt käännöstieteessä ja miten hänen raivaamansa tie johtaa useisiin hedelmällisiin tutkimusaiheisiin. Teokset eivät siis ole pelkkä kunnianosoitus, vaan niissä on paljon hyödyllistä luettavaa sekä käännöstieteestä että arjen kääntämisestä ja monikielisyydestä kiinnostuneille. Harrisin luonnollisen kääntämisen käsitteestä on tuskin yhtä tuoretta ja monipuolista empiiristä ja käsitteellistä tarkastelua muualla.

SARI HOKKANEN
etunimi.sukunimi@uta.fi

Lähteet

- GUO, ZHIYAN 2007: *Young children as cultural mediators: A study of Mandarin-speaking Chinese families in the UK*. Manchester: Manchester Metropolitan University.
- HARRIS, BRIAN 1976: The importance of natural translation. – *Working Papers in Bilingualism* 12 s. 96–114.
- 1990: Norms in interpretation. – *Target* 2 s. 115–119.

HARRIS, BRIAN – SHERWOOD, BIANCA
1978: Translating as an innate skill. –
David Gerver & H. Wallace Sinaiko
(toim.), *Language interpretation and
communication. Proceedings of the NATO*

*Symposium on language interpretation
and communication* s. 155–170. Oxford:
Plenum.

PÖCHHACKER, FRANZ 2004: *Introducing
interpreting studies*. London: Routledge.

Monialainen menetelmäpaketti kielten vertailevaan tutkimukseen

**Leena Kolehmainen, Matti Miestamo &
Taru Nordlund (toim.): *Kielten vertailun
metodiikka*.** Suomalaisen Kirjallisuuden
Seuran Toimituksia 1387. Helsinki: Suo-
malaisen Kirjallisuuden Seura 2013. 470 s.
ISBN 978-952-222-456-9.

Suomenkielistä kirjallisuutta kielen-
tutkimuksen menetelmistä on ilmestynyt
viime vuosina yhä enemmän. Leena
Kolehmainen, Matti Miestamon ja Taru
Nordlundin toimittama teos *Kielten ver-
tailun metodiikka* on viimeisin ja erit-
täin tervetullut lisä tähän joukkoon.
Siinä missä aiemmat teokset ovat keskit-
yneet menetelmiin yksittäisellä kielen-
tutkimuksen osa-alueella (esim. Tainio
toim. 1997) tai antamaan yleisemmän ta-
son katsauksen empiirisiin menetelmiin
kielentutkimuksessa (Itkonen & Pajunen
2010), arvioitava kokoomateos tekee hie-
non poikkeuksen keskittymällä yhteen
menetelmään – kielten vertailuun – ja sen
rooliin kielentutkimuksen eri aloilla.

Kirjan tarkoitus onkin tällaisen moni-
tieteisen näkökulman avulla haastaa luki-
joita esittämään kysymyksiä, joita omalla
alalla ei ole vielä esitetty saati ratkaistu.
Juuri kirjan monitieteisyys tekee sen
arvioimisesta kuitenkin myös haastavaa.
Tässä arviossa keskityn tarkastelemaan
teosta erityisesti yleislingvivistisestä näkö-

kulmasta. Esitän ensin katsauksen kirjan
sisältöön painottaen sen teoreettis-mene-
telmällistä antia, minkä jälkeen arvioin
kirjan antia yleisemmällä tasolla nostaen
esiin myös muutamia kriittisempiä näkö-
kohtia kielten vertailuun.

Kielten vertailun käytänteitä ja haasteita kielentutkimuksen eri aloilla

Kirja koostuu johdannosta ja 12 artikke-
lista, jotka on jaettu temaattisesti neljään
ryhmään: kielen kuvaus, muutos, oppimi-
nen ja kääntäminen. Kolehmainen, Mies-
tamo ja Nordlund esittelevät johdanto-
artikkelissa kirjan tavoitteet ja nivovat
kirjan osaksi laajempaa metodologista
keskustelua. Johdannossa esitellään myös
tiiviisti kukin artikkeli ja pohditaan kiel-
ten vertailun edellytyksiä ja haasteita ar-
tikkelien käsittelemillä aloilla.

Teoksen ensimmäisen osan ”Kielten
kuvaus keskiössä” aloittaa Matti Mies-
tamon kielitypologiaa käsittelevä artik-
keli, joka tarkastelee, miten maailman eri
kieliä on ylipäätään mahdollista vertailla
keskenään. Keskiössä on kysymys kielen
samankaltaisuuden todentamisesta, jo-
hon Miestamon vastaus on funktionaalisis-
tytologisen tutkimuksen mukainen:
koska kielen kategoriat ovat kielikohtaisia,